

Závěr:

Přestože sepětí české a rakouské právní úpravy mělo dlouhou tradici, v důsledku politických změn na našem území během druhé poloviny 20. st. došlo k podstatnému odklonu českého občanského práva od rakouského. V oblasti manželského práva majetkového to znamenalo zásadní změnu v uspořádání majetkových vztahů mezi manžely za trvání manželství i po jeho zániku. Zákonný stav oddělených majetků manželů byl v našem právním řádu nahrazen jejich majetkovým společenstvím, které ve své podstatě existuje dodnes.

Komparací těchto dvou právních úprav se mi tedy naskytla příležitost porovnat dva protichůdné právní systémy majetkového uspořádání mezi manžely během manželství i možné postupy řešení majetkových vztahů po zániku manželství. Měla jsem možnost zabývat se pozitiviv i negativiv obou právních režimů a různými situacemi, které mohou v jednotlivých případech nastat. A rozdíly jsou patrné na první pohled. Snažila jsem se je dostatečně přehledně vymezit ve třetí části mé práce, a proto bych se na tomto místě pouze zamyslela nad klady a zápory obou zákonných majetkových uspořádání.

Společné jmění manželů upravené OZ je odrazem chápání rodiny jako ekonomické jednotky. Podle mého názoru by měla rodina být považována za ucelené a nedělitelné společenství po všech stránkách, tedy i z pohledu hospodářského. S tím souvisí (v rámci obvyklé správy) i možnost užívání majetku a nakládání s ním pro oba manžele bez ohledu na to, který z manželů SJM o konkrétní majetek obohatil. Nepochybně lze namítnout, že uspořádání majetkových vztahů manželů formou jejich společného jmění může vyvolat a zpravidla i vyvolá více obtíží při zániku manželství a vypořádání majetkových vztahů, dle mého mínění však záleží na zákonodárci, aby případné problémy vymezil a předcházel jim. Za jistou nevýhodu lze považovat i solidární odpovědnost manželů za závazky náležející do jejich společného jmění, kdy manželé odpovídají nejen společným jměním, ale i svým výlučným majetkem.

Právní režim oddělených majetků z pohledu zániku manželství bude jednodušší. Každý z manželů si v podstatě bezproblémově ponechá majetek, který do manželství přinesl a za trvání manželství získal, což manžele ušetří často psychicky náročných vleklých sporů o majetek a také tolik nezatíží soudy. Může ovšem postavit manžela,

který během manželství nebyl výdělečně činný a „pouze“ pečoval o děti a obstarával domácnost, do značně znevýhodňující pozice. Takové nebezpečí, kdy by jeden z manželů mohl zůstat téměř bez majetku a finančních prostředků, zmírňuje zásada spravedlnosti ovládající celou problematiku oddělených majetků manželů. Povaze institutu oddělených majetků odpovídá rovněž omezení dispozic a užívání majetku jednoho manžela druhým manželem.

Doposud jsem brala v úvahu pouze zákonný stav majetkových vztahů mezi manžely. Obě právní úpravy však umožňují manželům dohodou zákonné uspořádání modifikovat a tím v konkrétních případech do určité míry omezit případná negativa pro ně plynoucí ze zákonného uspořádání majetkových vztahů.

V mé práci jsem se pokusila nastínit úpravu majetkových vztahů manželů ve dvou právních rádech. Nejde však o rozbor vyčerpávající, neboť život může být natolik rozmanitý, že zabývat se veškerými otázkami, které se mohou při zániku manželství a řešení majetkových vztahů (rozvedených) manželů vyskytnout, by bylo daleko nad rámec této práce. Snažila jsem se vymezit toliko hlavní rysy a vytyčit základní problémy, se kterými se lze v této oblasti jak v českém, tak v rakouském právním řádu setkat, popř. také naznačit odlišné názory v právní teorii nebo soudní praxi, aby si čtenář mohl učinit přehledný obraz o obou právních úpravách a jejich podstatných rozdílech.

Na závěr bych ráda dodala, že již přibližně osm let pracují čeští zákonodárci na rekodifikaci občanského práva, takže je pravděpodobné, že i manželské majetkové právo dozná v nejbližší době jistých změn. Lze očekávat, že v připravovaném českém kodexu občanského práva, bude zahrnuto celé rodinné právo a v rámci úpravy rodinného práva budou regulovány i majetkové vztahy mezi manžely (§§ 624-658). Návrh nadále počítá se společným jměním jako zákonným uspořádáním, rozšiřuje však možnosti smluvní modifikace (tzv. „smluvený režim“), když vedle rozšíření, zúžení a vyhrazení vzniku SJM ke dni zániku manželství připouští i režim oddělených majetků. Zavádí zpět tradiční instituty, které byly v našem právním řádu za doby totalitní moci potlačeny, definuje pojmy, vyplňuje mezery, které dosud v občanském zákoníku existovaly a snaží se rovněž postihnout případy, které musely být řešeny judikaturou. Pamatuje i na doposud velmi postrádanou regulaci bydlení manželů. Podle mého názoru je návrh nového občanského zákoníku, alespoň v oblasti manželského majetkového práva, poměrně vydařený a jeho přijetí bude rozhodně krok správným směrem.